

Koos van Doorne was een heel eigenzinnige man. Ik denk dat hij zich bij Trouw wel thuisvoelde, in die zin dat het een verzetskrant was. Hij had een grote bewondering voor Bruins Slot, ze leken wel wat op elkaar. Hij heeft die verzetshouding ook na de oorlog heel lang volgehouden en dat kreeg op den duur wat onmaatschappelijke trekken. Maar hij was ook in die zin geëngageerd, dat hij al in verzet was tegen de maatschappij.

(Jan Kuyk)

Wim Ramaker:

Was hij aardig?

Jan Kuyk, redakteur van Trouw:

Hij was erg aardig. Hij was ook grillig, maar je kon erg veel plezier met hem hebben als je met hem in het kafé zat, wat hij erg graag deed. Hij kende honderden anekdotes en daarmee overlaadde hij je, het was wel prettig om met hem een uurtje in het kafé te zitten.

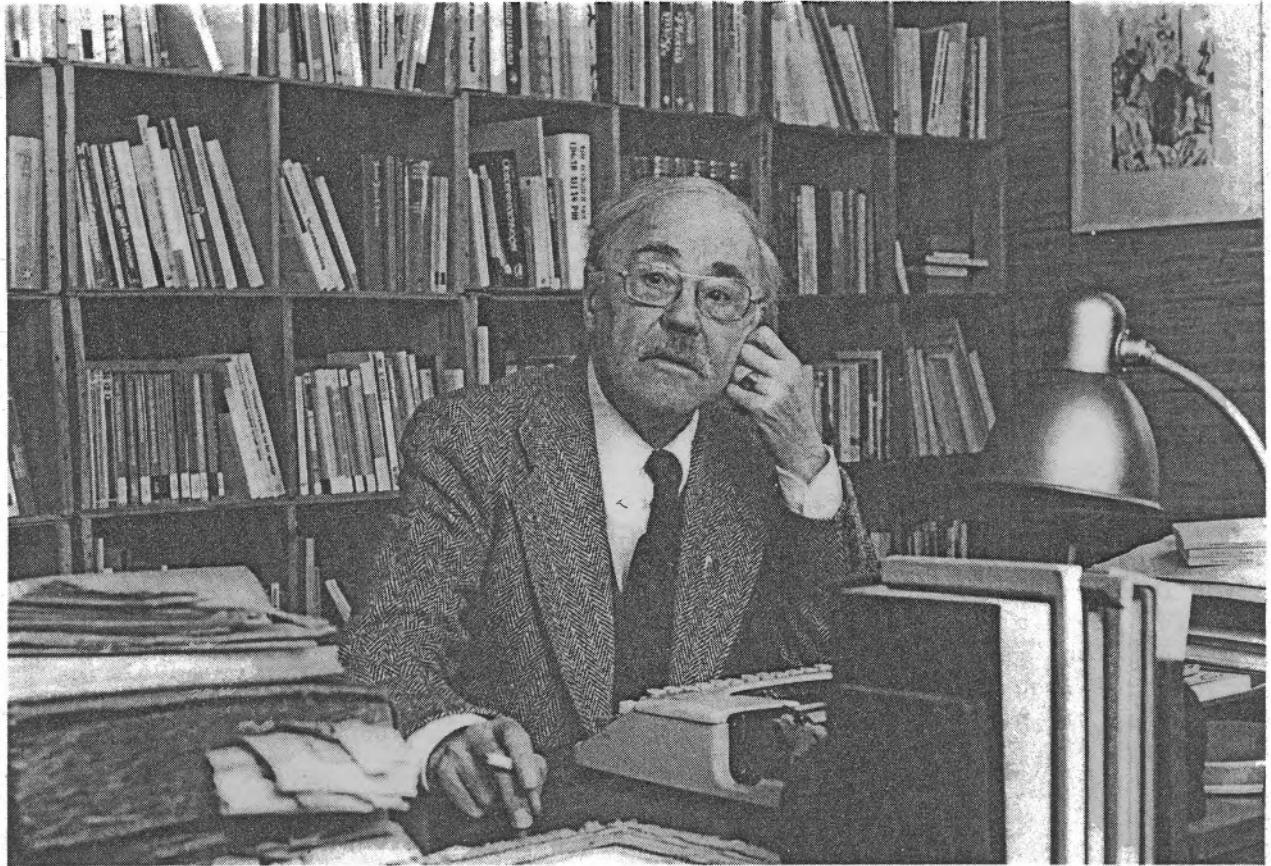
Een goed kollega.

Een goed kollega, een erg aardige man. Ik heb hem in een hele tijd niet gezien. Toen ik een paar weken geleden hoorde dat Koos van Doorne heel erg ziek was, zelfs zo ziek dat het geen zin meer had om hem te bezoeken, toen voelde ik mij heel erg geschokt. Nu is hij dood, daar ben ik dus wat aan gewend, maar de mededeling die ik toen erg plotseling kreeg deed me wat.

"Het werkelijk belangrijke kan ik niet vertellen; het onbelangrijke wil ik niet vertellen. Wat doet het er toe, dat iemand weet, waar en op wat wijze ik mijn boterham verdien? Het is al erg genoeg, dat ik hem niet met schrijven verdien," schreef Jacobus van Doorne in augustus 1944. En met "schrijven" bedoelde hij echt van de pen leven als

scheppend auteur. Van de pen leven op een andere manier, nl. als journalist, als kunstredakteur van Trouw, deed Van Doorne van 1950 tot aan zijn pensionering in 1974. Koos van Doorne zou vandaag 76 jaar geworden zijn, hij die, zoals P.J. Risseeuw zei, behoorde tot die figuren die "een belangrijk aandeel hebben in de culturele bewustwording van het protestantse kerkvolk." Op 10 februari is hij overleden in zijn woonplaats Baarn. Toen hem eens gevraagd werd wat gegevens te verstrekken over zichzelf, vulde hij achter "opleiding en levensloop" eenvoudigweg in: "Calvinist". Het tekende hem sterk, zoals ook de titels van zijn proza en poëzie in dit opzicht veelzeggend zijn: "Het leven in" (kinderboek, '38), "Verloren slag" (gedichten '40), "Waan en weten" en "Verboden stad" (twee bundels die klandestien in '44 verschenen), de roman "Het kind Hans" ('50) en "Vierregelig" uit '78, dat een keuze uit zijn poëtisch werk bevat.

Hij heeft zijn levenlang vele lezingen gehouden, o.a. boekbesprekingen voor de NCRV-mikrofoon en meegewerkt aan talloze tijdschriften. Hij was bijv. een aantal jaren redakteur van Ontmoeting. In die tijd raakte de dichteres Inge Lievaart met Koos van Doorne bevriend.

Koos van Doorne (Foto: Tjerk S. de Vries)

*De verzen die mijn hand heeft neergeschreven,
verloren toen ik woorden vond het leven.
Zij zijn niet meer dan lege schelpen die
bij 't ebben der ontroering achterbleven.*

*

*Wat mij eertijds geleerd is, heb ik onderzocht.
Veel bleek mij dwaling, ook toen ik vertwijfeld zocht
het oude, zo vertrouwde inzicht te bewaren.
Een nieuwe, rijker wereld wordt in mij gewrocht.*

*

*Ik heb in wat ik las de inzichten gevonden
die reeds toen ik een jongen was in mij ontstonden.
Maar wie die onaanzienlijk is, vindt ooit gehoor?
Thans is mijn hart verrukt: Gods geest heeft vele monden.*

*

(Uit: "Vierregelig", door J. van Doorne, p. 77, 75, 76. Uitgeverij
T. Wever b.v., Franeker.)

Inge Lievaart:

Hij profileerde zich in zijn bespreken van poëzie als iemand die vooral eropuit was waarachtig te zijn in wat gezegd werd. Vooral waar het ging om uitingen van christenen, dat wat zich dan wilde aandienen als christelijke kunst. Hij heeft trouwens ook wel gezegd: christelijke kunst is niet mogelijk. En dat ben ik met hem eens, het is alleen mogelijk om je als kunstenaar waarachtig te laten kennen als christen, het moet vanzelf in je werk terecht komen. Hij was vooral tegen de traditionele afkeer van alles dat op een nieuwe wijze gezegd werd; men hield de boot af van het niet geijkte, waardoor de kunst in de protestantse gemeenschap - vooral in de gereformeerde gemeenschap waar wij uitkomen - weinig voedingsbodem en weinig weerklank kreeg. Om daar oren voor te openen heeft hij indertijd in Trouw heel wat gedaan.

Jan Kuyk:

Hij had heel duidelijke voorkeuren; ik denk bijv. aan Vestdijk, over wie hij altijd onmiddellijk wilde schrijven en ook heel duidelijk schreef, hij gaf toelichtingen. Ik denk dat hij het werk van zo'n schrijver, die toch veraf stond van de denkwereld van de gemiddelde calvinistische protestant, wel toegankelijk heeft gemaakt.

Hij kwam een beetje uit de school van Coster, Dirk Coster is een van zijn literaire goeroes geweest. Het moralistische, het dienstbaar zijn van literatuur aan andere dingen zat hem erg hoog en bepaalde ook zijn oordeel. In die zin was hij een beetje ouderwets, maar hij heeft daar toch ook weer erg zijn waarde gehad.

Inge Lievaart over het dichterschap van Koos van Doorne:

Zijn dichterschap was echt een worsteling. Het stond tussen twee polen: die van de heerlijkheid van het leven en die van de verschrikkelijkheid ervan. Het had te maken met zijn bijbels besef van het eens gegeven goede leven dat verloren gaat door het antileven, en het weethebben van God die het nieuwe leven in uitzicht stelt. Die worsteling uitte zich bijv. ook in het gedicht "De zwerver".

Men vroeg hem waarom hij nu reeds zo vele keren zijn huis en hof voor een ver land verlaten had; moest hij, die zoveel had beleefd, nog altijd leren dat in de eigen akker ligt de eigen schat? Zijn antwoord had de droefheid van verloren dromen: Ik zwerf opdat ik weder thuis zou kunnen komen.

(Uit: "Waan en weten", door Koos van Doorne, p. 11. Uitg. Bosch & Keuning n.v., Baarn.)

Inge Lievaart:

In het beeld van die zwerver geeft hij iets weer van wat hijzelf als een zwerver van het zoeken naar geluk beleeft; terwijl hij op een bepaalde plaats moet leven, weet heeft van wat achter hem ligt en zoekt naar het nieuwe dat komen zal. Het was niet altijd een zeker weten, hij was zelfs door de schoonheid geschonden. Hij had het besef: die schoonheid is niet gaaf, of, die schoonheid is vergankelijk, en indertijd het besef van geboren te zijn om te sterven. Hij kon geen vrede hebben met de dood, en dat zat in het feit dat hij zich niet midden tussen die beide polen kon neerzetten als een gezapig rustig afwachgend iemand. Wat dat betreft had hij ook in zijn essays wel wat te zeggen tegen de traditionele christenheid: dat men meer zoals de psalmist de uitersten van het leven mocht beleven.

De bundel "Vierregelig", een keuze uit het poëtisch werk van Koos van Doorne, is uitgekomen bij Uitgeverij T. Wever b.v., Franeker en kost f 9,95.